

Inwestycje w Polsce oczami biznesu.

Regres i nadzieje

Raport ING Banku Śląskiego i Europejskiego Kongresu Gospodarczego
Maj 2024

do your thing

Struktura raportu

1. Seria badań jakościowych ING Bank Śląskiego i EEC – wywiady z polskimi firmami

- Seria: Trzecie badanie z rzędu oparte na wywiadach z wiodącymi ekspertami – przedstawiciele 22 firm i 3 izb handlowych działających w Polsce. Pogłębione wywiady w I kwartale 2024.
- Nowy temat: Inwestycje. Poprzednie badania o skutkach dla Polski, wynikających z zaburzeń globalnych łańcuchach dostaw.

2. Inwestycje jako długoletnia bolączka gospodarki. Skąd ten długotrwały regres?

- Badania międzynarodowe: jakość instytucji wpływa na kondycję gospodarki, szczególnie inwestycje przez dostępność kadr, wielkość inwestycji krajowych i zagranicznych, poziom zaufania i współpracy
- Długofalowy trend spadkowy stopy inwestycji
- Zagranica: Szoki zewnętrzne: kryzysy, pandemia, wojna w Ukrainie i na Bliskim Wschodzie
- Władze: Bariery regulacyjne i podatkowe
- Firmy: Mrożenie kapitału i wysokie koszty finansowania

3. Nadzieje na odwrócenie trendu w inwestycjach w kolejnych latach

- Zmiana wizerunkowa po wyborach parlamentarnych 2023
- Odblokowanie środków unijnych i pozytywna dyfuzja
- Nearshoring jako szansa na awans na drabinie globalnych łańcuchów dostaw
- Globalna dezinflacja
- Nowe gałęzie gospodarki (high-tech, start-upy i inne potrzeby finansowe)

4. Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne

- Napięcia geopolityczne: polaryzacja, dezinformacja, cyberniebezpieczeństwo,
- Erozja konkurencyjności: choroba holenderska (nadmierna aprecjacja złotego), skokowy wzrost kosztów pracy, niekorzystne trendy demograficzne, konkurencja Azji i China

A young boy with short brown hair, wearing a grey hoodie, is looking through a microscope. He is wearing white gloves on his hands. The microscope is a light-colored compound microscope with a black objective lens labeled '3x'. The background is a workshop or laboratory with shelves containing various items, a computer monitor, and a desk lamp with a red shade. The scene is lit with warm, indoor lighting.

Badanie jakościowe

ING Bank Śląskiego i EEC – wywiady z firmami

Przekrój firm uczestniczących w badaniu (22 firmy, 3 izby handlowe)

Zróznicowana grupa rozmówców:

- W badaniu wzięli udział przedstawiciele firm przetwórstwa przemysłowego oraz firm logistycznych i transportowych oraz przedstawiciele zagranicznych izb handlowych. Były to osoby pełniące funkcje kierownicze w firmach czy izbach handlowych.
- Maszyny i urządzenia**
 - [Amica](#), Robert Stobiński, wiceprezes
 - [Fakro](#), Janusz Komurkiewicz, członek zarządu
 - [Mandam](#), Józef Seidel, członek zarządu, producent maszyn rolniczych
 - [Danfoss Poland](#), Adam Jędrzejczak, prezes
 - [Rawplug S.A.](#), Radosław Koelner, prezes, producent zamocowań
 - [SaMASZ](#), Leszek Szulc, dyrektor ds. technicznych, producent maszyn rolniczych
 - [Alstom Polska](#), Sławomir Cyza, prezes
 - [Powen-Wafapomp](#), Piotr Kańtoch, dyrektor ds. rozwoju
- Urządzenia i usługi energetyczne i elektryczne**
 - [BMZ Poland](#), Tomasz Wolk-Jankowski, prezes
 - [Keno](#), Jarosław Bogacz, wiceprezes zarządu
 - [Northvolt Systems Poland](#), Robert Chryc-Gawrychowski, prezes
- Odzieżowa**
 - [LPP](#), Ewa Janczukowicz-Cichosz, ekspertka ds. zrównoważonego rozwoju
- Spożywcza**
 - [Bewa](#), Marek Piątkowski, wiceprezes, producent wody, napojów, soków
 - [Eurowafel](#), Marcin Wnętrzak, współwłaściciel, producent wafli wypiekanych

Budownictwo

- [Budimex](#), Artur Popko, prezes

Chemiczna

- [Grupa Ciech](#), Magdalena Cumanis, dyrektorka ESG i komunikacji korporacyjnej

Przemysł wydobywczy

- [Eko-Plus](#), Mariusz Ornat, właściciel i prezes

Firmy TSL (transport, spedycja, logistyka)

- [OT Logistics](#), Kamil Jedynak, prezes
- [DB Cargo Polska](#), Marek Staszek, prezes
- [Buzz](#), Michał Kaczmarzyk, prezes, szef polskich struktur Ryanaira
- [Enter Air](#), Andrzej Kobielski, wiceprezes, polska linia czarterowa
- [Rohlig Suus Logistics](#), Piotr Iwo Chmielewski, członek zarządu

Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych

- [ABSL](#), Paweł Panczyj, członek zarządu, dyrektor do spraw strategii i rozwoju

Zagraniczne izby handlowe i gospodarcze działające w Polsce:

- [Polsko-Niemiecka Izba Handlowa](#) (AHK Polska), Lars Gutheil, prezes
- [Francusko-Polska Izba Gospodarcza](#), Joanna Jaroch-Pszeniczna, dyrektor
- [Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa](#), Elisabetta Caprino, dyrektor zarządzająca.

Zakres badania. Ramowy kwestionariusz do rozmów

1. Trendy w inwestycjach w Polsce i działania mojej firmy

- Inwestycje w ostatnich 3 latach i rozważane w horyzoncie 5-letnim
- Bariery inwestycyjne w przypadku Pana firmy i branży. Które miały charakter przewlekły, a które przejściowy
- Ocena dostępu do proinwestycyjnego finansowania bankowego i instrumentów rynku kapitałowego

2. Wpływ geopolityki i otoczenia zewnętrznego na inwestycje w Polsce

1. Jak na polskie inwestycje wpływa przebieg wojny w Ukrainie i plany odbudowy
2. Postawa wyczekująca na fundusze unijne

3. Wpływ sytuacji wewnętrznej na inwestycje w Polsce

- Ocena proinwestycyjnych inicjatyw rządu w ciągu minionych 8 lat
- Czy zmiana władzy może zachęcić do inwestowania
- Działania na rzecz aktywizacji inwestycji
- Rola firm rodzinnych w wyjaśnieniu niskiej stopy inwestycji
- Rynek pracy jako bariera dla inwestycji (demografia, umiejętności, migranci)
- Wybór między zwiększeniem zatrudnienia a inwestycjami
- Czy polskie firmy zamroziły kapitał w bezpieczne aktywa

4. Ocena perspektywy inwestycyjnych w latach 2024/25

1. Czy zmiana percepcji Polski na świecie zachęci do napływu prywatnych FDI
2. Oczekiwania inwestycyjne w latach 2024/25
3. Które sektory / obszary mogą napędzić inwestycje.

Inwestycje własne w badanych firmach: kontynuacja aktywności inwestycyjnej pomimo trudności, barier i szoków

Przedstawiciele firm wymieniali następujące obszary służące rozbudowie mocy produkcyjnych, jaki i poprawie efektywności, komfortu pracy, czy bezpieczeństwa:

- **Budowa nowych zakładów lub rozbudowa istniejących** (Alstom Polska, BMZ Poland, DB Cargo Poland, Northvolt, Keno, OT Logistics, Powen-Wafapomp, Rawlplug, SaMASZ – w ramach specjalnej strefy ekonomicznej)
- **Zakup gruntu pod przyszłą inwestycję** (Mandam), **inwestycje w park maszynowy, sprzęt** (Budimex, DB Cargo Polska), **flotę samolotów** (Buzz/Ryanair, Enter Air)
- **Wzbogacanie oferowanych produktów i usług** (Fakro)
- **Rozwój powierzchni magazynowych** (LPP, Rohlig Suus)
- **Automatyzacja produkcji, robotyzacja**, budowa inteligentnego przedsiębiorstwa/fabryki 4.0. (Amica, Fakro, Rawlplug, SaMASZ)
- **Zielona energia**, w tym własne OZE (Budimex, Eko-Plus, Fakro, OTL, SaMASZ) lub PPA i efektywność energetyczna (Bewa, LPP, Grupa Ciech)
- **Optymalizacja**, HR, zarządzanie strategiczne, centra kompetencyjne i centra usług wspólnych, badania i rozwój (Bewa, Danfoss Poland, DB Cargo Poland, Eurowafel, Powen-Wafapomp)
- **Przejęcia innych firm** (Enter Air, Rohlig Suus).

Firmy z badanej grupy należały do różnych sektorów, jeśli chodzi o fazę cyklu koniunkturalnego w swoim sektorze

- Przykładowo, producenci maszyn rolniczych doświadczyli głębokiego załamania popytu ze względu na spadek dochodów rolników (Mandam, SaMASZ) czy szerzej na erozję dochodów realnych konsumentów z powodu wysokiej inflacji (Amica, Rawlplug).

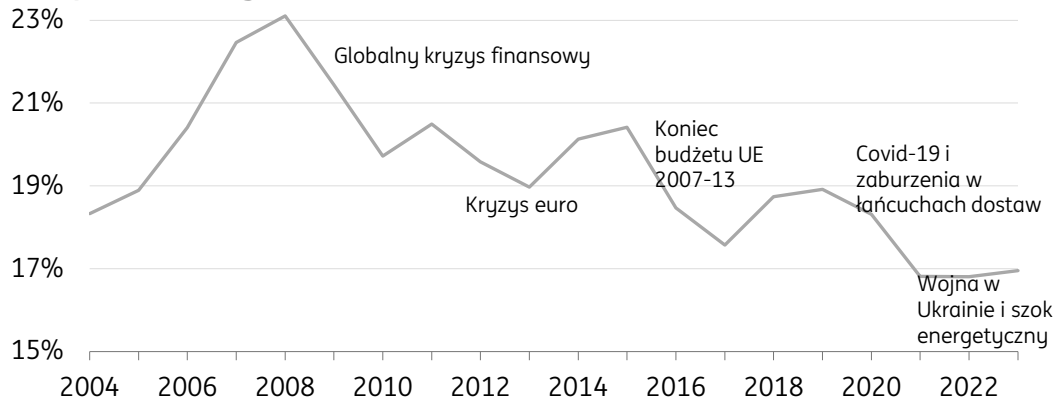

Długotrwały regres inwestycyjny

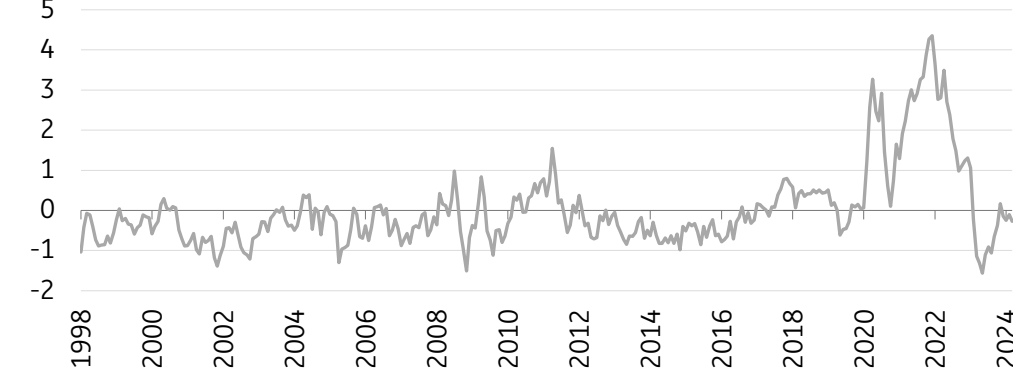
Rynki: „Czarne łabędzie” wyhamowały aktywność inwestycyjną

Stopa inwestycji w Polsce, % PKB

Źródło: dane GUS.

Presja w globalnych łańcuchach dostaw,
odchylenie od średniej wieloletniej, w pkt.

Źródło: New York Fed <https://www.newyorkfed.org/research/policy/gscpi#/overview>. Wzrost indeksu oznacza pogorszenie funkcjonowania globalnych łańcuchów dostaw, spadek – poprawę.

” Jesteśmy już silnie powiązani z globalną gospodarką, zatem nie możemy abstrahować od tego, co się w niej prognozuje.

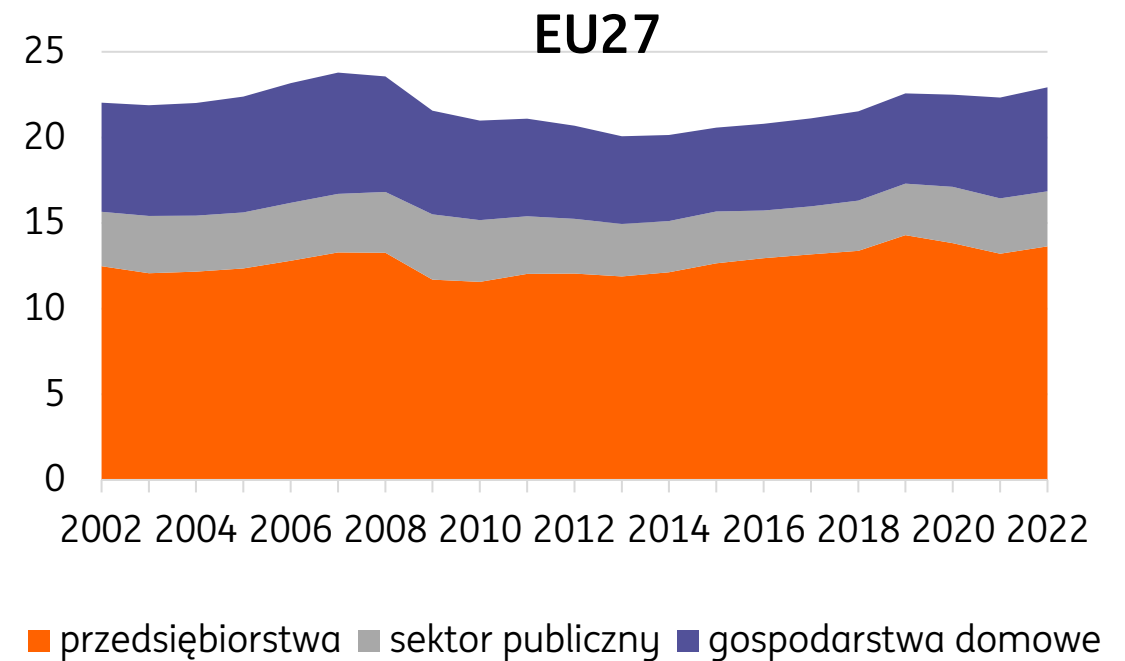
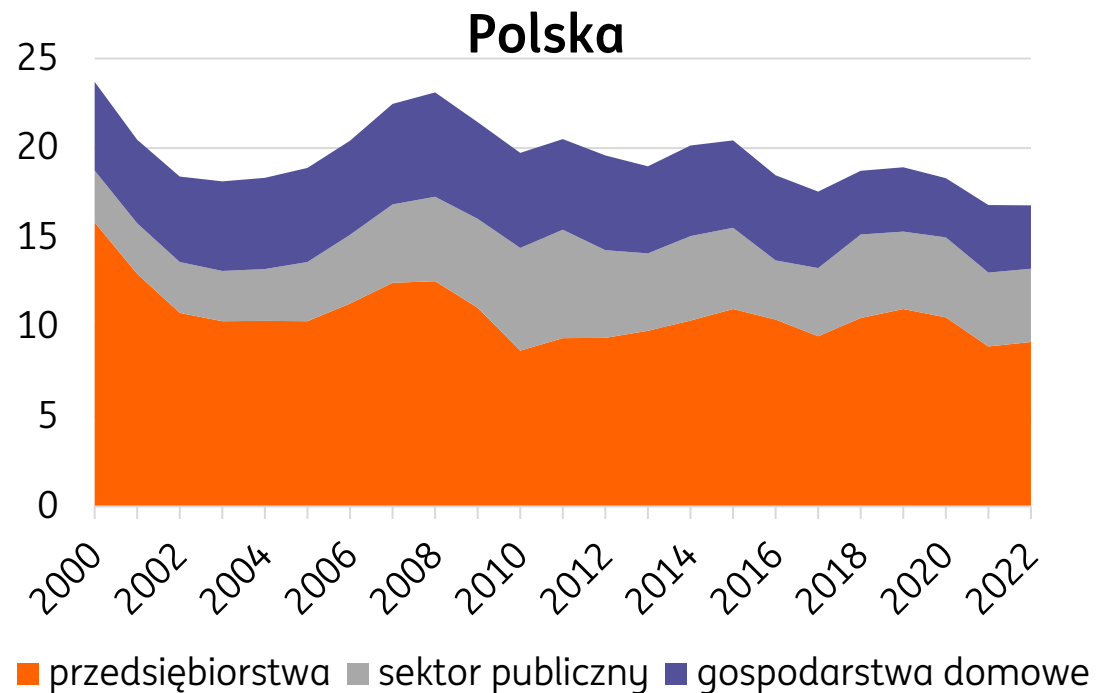
A na początku tego roku, z powodu napiętej sytuacji geopolitycznej i nowych czarnych łabędzi [zdarzenia, których prawie nikt się nie spodziewa, które trudno przewidzieć], jak **utrudnienia w żegludze** z powodu ataków rebeliantów jemeńskich Huti na statki handlowe w rejonie Morza Czerwonego, dominują minorowe nastroje. Jeżeli w tym roku świat zwiększy wymianę handlową, to niewiele więcej niż w słabym 2023 r.

Nie brakuje zarazem opinii, że głównym wyzwaniem, przed jakim stoimy, pozostaje ryzyko dłuższego okresu spowolnienia. Wnioskiem z niektórych analiz jest to, że po ostatnich trzech dekadach względnej prosperity, pomimo okresowych kryzysów lub krachów, teraz czeka nas długi okres zwolnienia wzrostu gospodarczego; może on trwać 5-7 lat.

Piotr Iwo Chmielewski
Rohlig Suus Logistics, członek zarządu

Spadek stopy inwestycji w Polsce wynikał ze stagnacji inwestycji prywatnych Inwestycje w sektorach instytucjonalnych, % PKB

Źródło: Eurostat

Najczęstsze bariery dla inwestycji

Wykres kropkowy (dot-plot): liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili daną barierę

Najczęstsze bariery dla inwestycji																			Σ
Jakość regulacji i stabilność prawa (administracyjnego)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	15
Przewidywalność i stabilność podatków	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•								11
Wysokie koszty inwestycji, inflacja	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•								11
Niedobór specjalistów na rynku pracy	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•									9
Wysokie stopy procentowe / wysokie koszty finansowania	•	•	•	•	•	•	•	•	•										8
Zmienność cen surowców	•	•	•	•	•	•													6
Stan sieci energetycznych, dostęp do zielonej energii	•	•	•	•	•	•													6

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Regulacje: biznes pod ciężarem podatków, kontroli, wymogów

” W ostatnich latach mieliśmy do czynienia z **zewnętrznymi hamulcami**. Podkreślę raz jeszcze: to rosnące koszty wytwarzania (w naszym wypadku zwłaszcza **koszty materiałów i surowców**, które przekładają się na niską marżę) i zachwiania w łańcuchach dostaw, **wymuszające znaczące inwestycje w kapitał pracujący**. Obie przyczyny ograniczają dostępność do wewnętrznych zasobów kapitałowych, a **restrykcyjna polityka kredytowa i wysokie stopy procentowe** w dużym stopniu blokują dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania.

Można mieć też duże zastrzeżenia do polityki państwa, zwłaszcza w obszarze fiskalnym i regulacyjnym. **Nowe obciążenia podatkowe, intensyfikacja kontroli, kolejne wymogi administracyjne** pogarszają sytuację i wpływają negatywnie na skłonność do inwestowania. W ostatnich latach **ograniczono również gwałtownie dostęp do dotacji**, które w poprzednich latach pozwalały aktywniej myśleć o rozwoju i innowacjach (...).

Regulacje: Niepewność legislacyjna i niestabilność

”

To prawda, że stopa inwestycji w Polsce dramatycznie spadła w ostatnich latach. Przyczyny tego stanu rzeczy są złożone - i nie tylko w 100 proc. zależne od czynników krajowych. **Jednak niestabilność prawa, konflikt z Unią Europejską, biurokracja i procesy administracyjne, polityka monetarna i wysoka inflacja, ograniczona dostępność dobrze przygotowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, ograniczone narzędzia stymulacji inwestycji polskich przedsiębiorstw** wydatnie się do tego stanu przyczyniły.

Robert Chryc-Gawrychowski
Northvolt Systems Poland, prezes

Niedoinwestowanie infrastruktury energetycznej poważną barierą dla transformacji

Powinniśmy skupić się na **strategicznych inwestycjach służących rozwojowi energetyki**, a zacząć je od rozbudowy linii przesyłu energii warunkującej rozwój instalacji OZE. Bez tego grozi nam, że będziemy mieli ceny energii należące do najwyższych w Europie, co pogorszy konkurencyjność gospodarki (...).

Powinniśmy się skupić na rozwiązaniu problemu z **liniami przesyłu energii**. Raz, że średnia ich wieku przekracza 35 lat. Dwa, że zarządzanie nimi jest rozdrobnione, bo choć mamy **jednego kluczowego zarządzającego, to także pięć różnych firm dystrybucyjnych**.

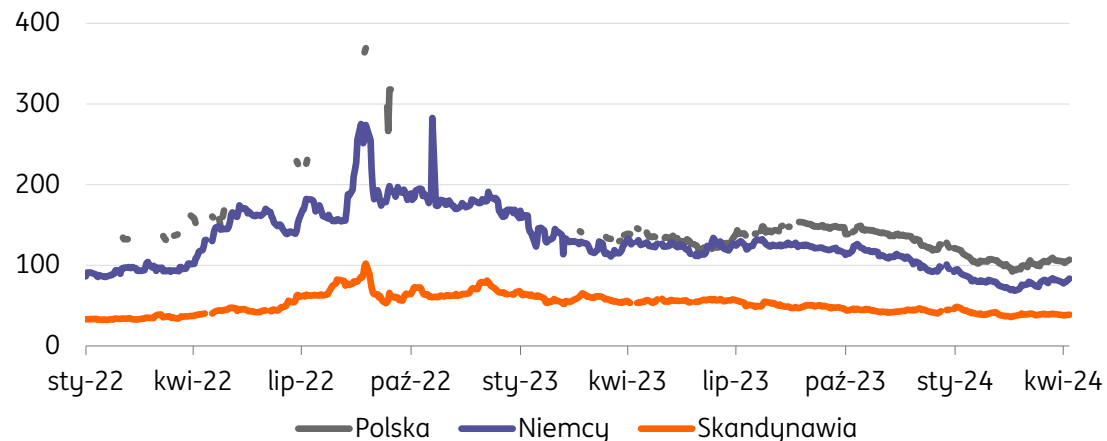
Ale prawda jest też taka, że są **to głównie miejsca przyłączeniowe, za co płacą deweloperzy farm fotowoltaicznych i wiatrowych. Musi się zatem więc zmienić strategia przebudowy sieci energetycznych**, by maksymalnie przyspieszyć ten proces. To z kolei ułatwi inwestowanie prywatnych środków w zieloną energetykę.

My np. chcielibyśmy mieć w swoim portfelu możliwość produkcji 1 GW energii elektrycznej, lecz nie możemy dojść do 100 MW, ponieważ nie mamy zgody na moc przyłączeniową.

Transformacja energetyczna dźwignią dla inwestycji. Wzmocni konkurencyjność gospodarki

Ceny kontraktów 1Y forward na dostawę energii elektrycznej w 2025 roku (baseload), w €/MWh

Ceny uprawnień do emisji CO₂ w systemie EU ETS [EUR'2020/tCO₂]

	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Cena za 1 uprawnienie	0	14	9	25	90	100

Źródło: Wytyczne KE do KPEiK

Najbliższe lata to niewątpliwie czas dla inwestycji w infrastrukturę energetyczną. Uważa, że jako państwo mamy ogromne zapóźnienia w tej kwestii. Są i będą budowane wielkoskalowe projekty OZE wraz z akumulatorami energii. Rozpocznie się budowa pierwszej elektrowni jądrowej. Musi nastąpić zasadniczy rozwój sieci elektroenergetycznej. Realizowane będą również kolejne elektrownie gazowe.

Ambicją Powen-Wafapomp jest udział w budowie bloków energetycznych, również tych jądrowych (...). Brakuje zdecydowanego wsparcia instytucji rządowych dla polskich przedsiębiorstw, które mogłyby uczestniczyć w budowie polskiej elektrowni jądrowej.

Ten błąd popełniono już przy okazji projektów offshore'owych energetyki wiatrowej. Były wielkie zapowiedzi, a ostatecznie **wygląda na to, że udział polskich przedsiębiorstw nie przekroczy 10 proc. inwestycji...(...).**

Na pewno istotne będą inwestycje w nowoczesną, niskoemisyjną energetykę. To kluczowe zadanie, **jeśli nie chcemy mieć najdroższej energii** elektrycznej w całej Unii Europejskiej.

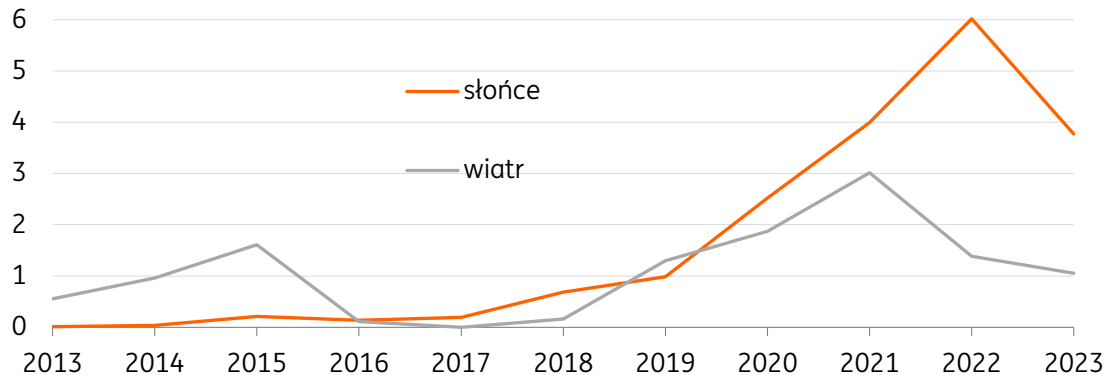
Piotr Kańtoch

dyrektor ds. rozwoju, Powen-Wafapomp

Inwestycje w sektorach przyszłości przyciągają finansowanie publiczne i prywatne. Kluczowy dostęp do zielonej energii i redukcja śladu węglowego w łańcuchu dostaw.

Roczne inwestycje w energetykę słoneczną i wiatrową w Polsce w latach 2013-23, mld US\$

Źródło: Bloomberg NEF.

” Dostępność taniej i „zielonej” energii to dzisiaj bardzo często warunek „sine qua non”, bez którego największe inwestycje nie będą nawet rozpatrywane i - jako Polska - przegramy konkurencję na europejskim i światowym rynku. To zaś oznacza, że jedną z najpilniejszych potrzeb pozostaje przyspieszenie transformacji energetycznej (...).

Przy obecnych trendach rozwojowych zapotrzebowanie na energię elektryczną będzie rosło w szybkim tempie, więc zapewnienie zielonej energii w stabilnej oraz konkurencyjnej cenie, przy jednoczesnej modernizacji sieci dystrybucyjnych i przesyłowych, powinno być naszym absolutnym priorytetem.

Zielone inwestycje, wspierające osiągnięcie ambitnych celów klimatycznych, na czele z neutralnością emisyjną w 2050 roku w Europie, mają szansę pozyskiwać finansowanie dla kapitałochłonnych nakładów inwestycyjnych w postaci środków prywatnych i publicznych.

Robert Chryc-Gawrychowski
Northvolt Systems Poland, prezes

Biznes dostrzegał także pozytywne, choć nieliczne, rozwiązania sprzyjające inwestycjom

Czynniki sprzyjające inwestycjom w ostatnich latach						Σ
Estoński CIT	•	•	•	•	•	5
Wsparcie finansowe PFR	•	•	•	•	•	5
Bezpieczeństwo energetyczne po ataku Rosji na Ukrainę	•	•				2
Przepisy dot. fundacji rodzinnej	•	•				2
Działanie Specjalnych Stref Ekonomicznych	•	•				2

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i izbami.

” Nasze przedsiębiorstwa ściśle współpracują ze specjalnymi strefami ekonomicznymi - w szczególności dlatego, że zostały one rozszerzone na cały kraj.

Przyjmowaliśmy w Polsce delegacje przedstawicieli włoskich regionów, które również chciałyby wprowadzić takie rozwiązania jak nad Wisłą. Katowicka czy Łódzka Strefa Ekonomiczna znajdują się na pierwszych miejscach w wielu europejskich rankingach.

Elisabetta Caprino

dyrektorka zarządzająca, Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa w Polsce

Nadzieje na odwrócenie trendu

w inwestycjach 2024/25

Nadzieje na odwrócenie trendu w inwestycjach w latach 2024/25

Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili dany obszar.

Nadzieje na odwrócenie trendu w inwestycjach																					Σ
Poprawa wizerunku kraju wśród inwestorów zagranicznych	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	19
Odblokowanie funduszy unijnych	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	19
Transformacja energetyczna	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•									13
Odbicie stopy inwestycji 2024/2025	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•									13
Bez odbicia stopy inwestycji 2024/2025	•	•	•	•	•	•	•	•													8
Nearshoring / Friendshoring	•	•	•	•																	4
Racjonalizacja zarządzania spółkami Skarbu Państwa	•	•																			2
Liberalizacja gospodarki	•	•																			2
Przyjęcie euro w Polsce	•	•																			2
Wsparcie zakupów konsumenckich	•	•																			2

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Poprawa wizerunku Polski wśród inwestorów zagranicznych. Zainteresowanie firm globalnych

” Polska jest cały czas krajem o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, dużym rynkiem z mocną pozycją w NATO i Unii Europejskiej. W naszym kraju inwestują najwięksi globalni gracze jak PepsiCo, Intel czy Daimler Chrysler.

Artur Popko
Budimex, prezes

” To już widać, szczególnie w rejonie Podkarpacia. Te tereny są wykupowane przez zachodnie koncerny, które przygotowują się logistycznie i operacyjnie do obsługi inwestycji w Ukrainie po zakończeniu działań wojennych. A Polska, jako kraj stabilny i bezpieczny, pozostaje doskonałym miejscem na lokowanie tego typu inwestycji.

Janusz Komurkiewicz
członek zarządu, Fakro

” Globalny klimat dla Polski jest bardzo dobry. Polska to świetny kraj do reshoringu. Znakomicie nadaje się do tego, żeby lokować tu inwestycje z Dalekiego Wschodu. Ważne jest także to, że im więcej zaangażowania Zachodu w Polsce, tym większe zabezpieczenie również na wypadek militarnego zagrożenia naszego kraju (...).

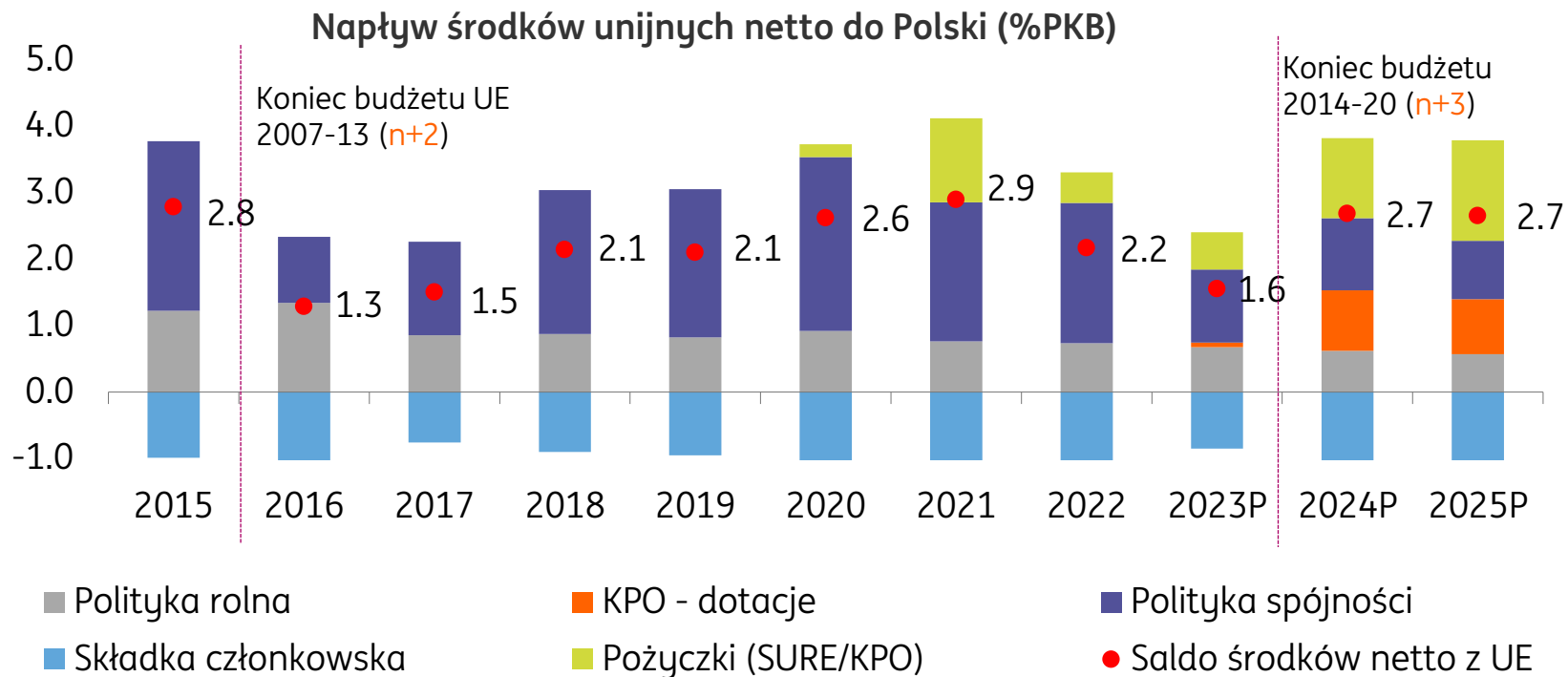
Zachwianie relacji z Unią Europejską doprowadziło do dramatycznego **załamania inwestycji na rynku kolejowym**. Ten okres jest już stracony, a nadrobienie zaległości jest niemożliwe, bo procesy inwestycyjne na kolei rządzą się swoimi prawami.

Z kolei państwowe inwestycje koncentrowały się na wspieraniu tzw. czempionów narodowych, co negatywnie oddziaływało na konkurencyjność sektora prywatnego. Zgodnie z moją wiedzą, tak jak my **musieliśmy znacząco zwiększyć starania, aby przekonać właściciela do inwestycji w Polsce, tak podobne problemy dotyczyły innych firm z kapitałem zagranicznym**. Nieufność wobec kapitału prywatnego i zagranicznego była kompletnie niepotrzebna.

Marek Staszek
DB Cargo Polska, prezes

Odblokowanie unijnych środków, w tym z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)

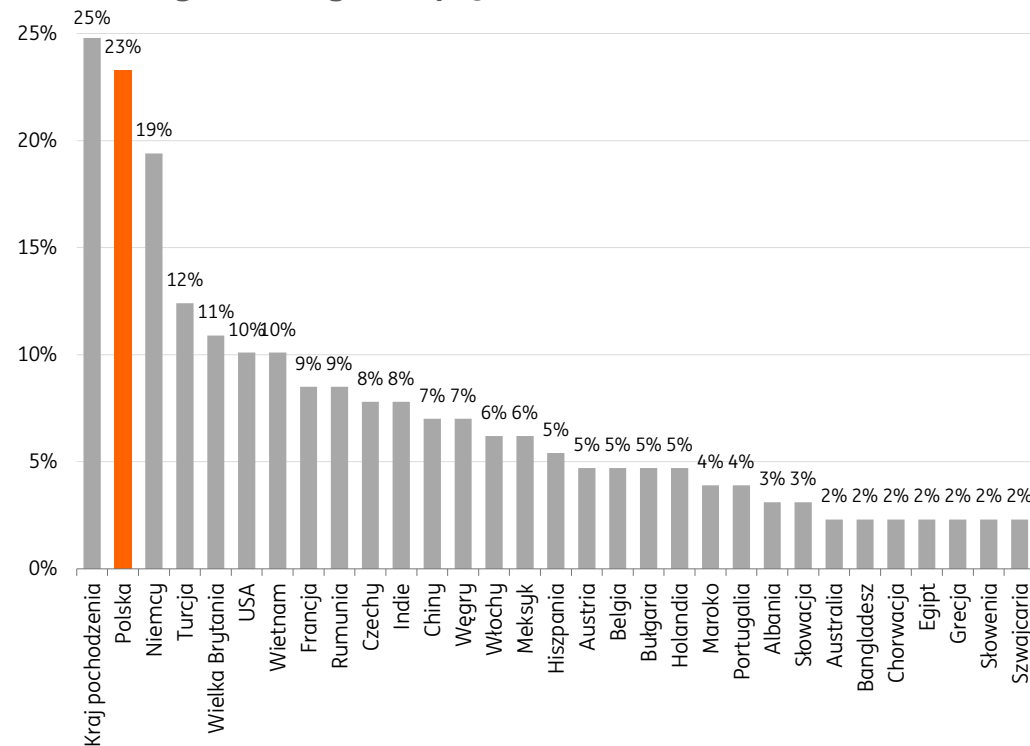

” Wsparcie inwestycji rozwojowych przez rządy nie powinno polegać tylko na tym, że dostarczą nam gotówkę, za którą trzeba zapłacić wysokim oprocentowaniem. Moim zdaniem **ważniejsze są programy grantowe**, wspomagające wybrane kategorie inwestycji czy też inwestycje w wybrane kategorie rozwiązań innowacyjnych.

Nearshoring – szanse dla Polski przy przenoszeniu aktywności firm globalnych

Deklarowane lokalizacje przeniesienia
zaopatrzenia lub działalności firm europejskich
(N=210, tylko firmy europejskie)

Źródło: Alex Hadwick (red.), Reuters Events, Supply Chain white paper in partnership with Maersk, Supply Chain: A generational shift in sourcing strategy A global and European deep dive into near-sourcing, nearshoring and reshoring in the post-pandemic world, październik 2022.

” Nasz kraj to atrakcyjne miejsce dla inwestorów z Europy Zachodniej również z powodu położenia geograficznego oraz bliskości kluczowych rynków zbytu. Nearshoring i friendshoring stają się coraz bardziej atrakcyjnymi strategiami dla firm ze Starego Kontynentu, które chcą zredukować koszty produkcji i zwiększyć elastyczność w zarządzaniu łańcuchem dostaw.

Ogromne znaczenie ma także **potrzeba uproszczenia regulacji prawnych** dla przedsiębiorców, którzy oczekują przewidywalnej i stabilnej polityki gospodarczej.

Magdalena Cumanis

Grupa Ciech, dyrektorka ESG i komunikacji korporacyjnej

Sektory najbardziej rokujące na odbicie inwestycji

Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienił dany obszar.

Sektory najbardziej rokujące na odbicie inwestycji																								Σ
Transformacja energetyczna, w tym OZE i atom, magazyny energii, efektywność energetyczna, sieci energetyczne	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	25
Cyfryzacja/ Automatyzacja / Robotyzacja / Przemysł 4.0.	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•								18
Branża IT / Technologie AI	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•													12
Transport, szczególnie kolej	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•														11
Sektor budowlany	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•														10
Przemysł zbrojeniowy / obronny	•	•	•	•	•	•	•																	7
Automotive, w tym pojazdy elektryczne	•	•	•	•	•	•																		6
Biotechnologie	•	•	•																					3
E-commerce	•	•																						2
Usługi biznesowe	•	•																						2

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne

Ryzyka dla perspektyw inwestycji

Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili dane ryzyko

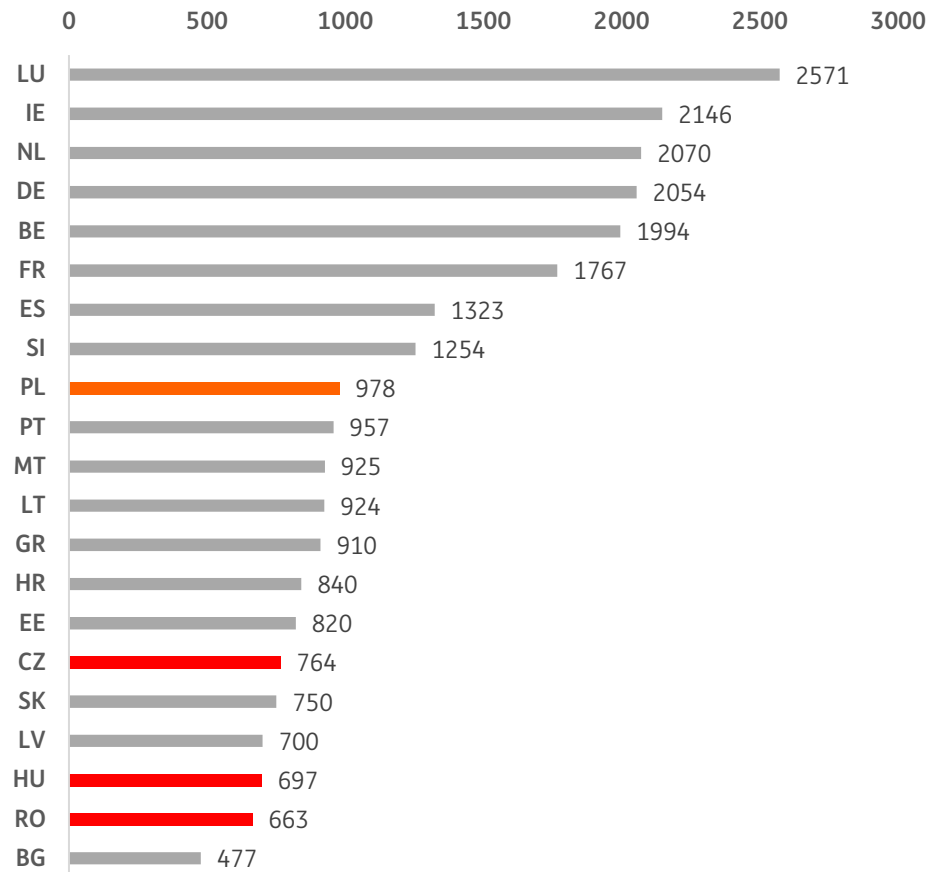
Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne																		Σ
Napięty rynek pracy / wzrost koszt pracy	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•					12
Demografia	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•						11
Długotrwała wojna w Ukrainie	•	•	•	•	•	•	•	•	•									9
Wyczekiwanie na preferencyjne środki unijne	•	•	•	•	•	•												6
Wysokie stopy procentowe	•	•	•	•	•	•												6
Niepewność na świecie, stagnacja w Niemczech	•	•	•	•														4
Ryzyko stagnacji w gospodarce krajowej	•	•	•															3

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Niedobór wykwalifikowanych pracowników i rosnące koszty pracy

Płaca minimalna w UE (w euro), 2024

Źródło: KE

” Dostęp do wykwalifikowanej kadry to coraz większa bariera. Polska swoją konkurencyjność przez lata budowała na taniej sile roboczej, w tej chwili przyszedł czas, aby stworzyć przewagi konkurencyjne bazujące na innowacyjności. Jesteśmy przecież świetnie wyedukowanym narodem, z dużymi doświadczeniami i umiejętnościami.

Polska gospodarka ma **problem z poprawą produktywności, podwyżki płacy minimalnej idą w kontrze do owej poprawy**, więc tym samym zmniejszamy konkurencyjność gospodarki (...).

Wyzwaniem dla rynku pracy pozostaje również **demografia**. Z jednej strony to **starzejące się społeczeństwo**, a z drugiej - zmiana kultury pracy wśród młodszego pokolenia. **Lojalność wobec pracodawcy się zmienia...**

Adam Jędrzejczak
Danfoss Poland, prezes

Demografia i umiejętności pracowników

” **Dodatkowym obciążeniem dla MŚP pozostaje wzrost minimalnego wynagrodzenia.** Te firmy muszą uwzględnić wspomniane wszystkie czynniki w cenach swoich produktów i usług; tyle że nie zawsze mogą one sobie pozwolić na taki ruch (...)

My, przymierzając się do inwestycji, musimy brać pod uwagę **kwestię dostępności nowych pracowników.** Mając nawet okazję zakupu dwóch czy trzech tańszych samolotów, mielibyśmy problem, by zapewnić dla nich obsługę. I to pomimo tego, że na rynku widać zapotrzebowanie na dodatkowe samoloty.

Widzimy też **dużą zmianę zachowania wśród najmłodszych pracowników.** Oni nie dopuszczają do siebie myśli, że można pracować więcej niż 8 godzin dziennie, a to przecież zdarza się w naszej branży.

Andrzej Kobielski
wiceprezes, Enter Air

” **Kluczowa dla aktywizacji inwestycji jest zmiana systemu edukacji.** Świeżo upieczeni absolwenci mają różne umiejętności, znają języki obce, ale brakuje im zdolności do pracy zespołowej czy zmagania się z wyzwaniami.

Uniwersytety nie uczą kwalifikacji miękkich, które potrzebne są w dzisiejszym otoczeniu biznesowym. Polski system edukacyjny dobrze przygotowuje do realizacji prostszych zadań, ale do bardziej złożonych, kreatywnych ról potrzebny jest nowy, szerszy zestaw umiejętności.

Paweł Panczyj
członek zarządu, dyrektor do spraw strategii i rozwoju, ABSL

Długotrwała wojna w Ukrainie może skłonić do postawy wyczekiwania

” Obserwujemy teraz **ogólną tendencję przenoszenia do Europy części produkcji z innych rejonów świata**. To się dzieje w wielu gałęziach przemysłu – pewnie z różnych powodów.

Polska nie jest złym miejscem do inwestowania. **Nadal mamy dość tanią siłę roboczą** – nie najtańszą, ale ciągle dość tanią w porównaniu ze średnim poziomem europejski – a także **dobrze wykształcone kadry i infrastrukturę gospodarczą, która cały czas się rozwija**, lecz już jest naprawdę niezła.

Pozostajemy zatem dość konkurencyjnym miejscem do przenoszenia produkcji w Europie, ale – jak się to czasami określa – **jesteśmy też krajem przyfrontowym**. To studzi zapał inwestycyjny wielu inwestorów; na pewno to czynnik, który nie jest pozytywny.

- Przedłużająca się wojna w Ukrainie negatywnie wpływa na nastroje konsumentów i firm i doprowadziła do napięć sektorowych (rolnictwo, usługi transportowe)
- Postawy polskich przedsiębiorców falowały w ślad za doniesieniami z frontu

Krótką „data ważności” KPO i ryzyko kumulacji projektów

” Wyzwaniem pozostaje jednak fakt, że środki z KPO mają swoistą „datę ważności”: muszą zostać wydane i rozliczone do połowy 2026 roku. To bardzo krótki okres, biorąc pod uwagę także procedury przetargowe i odwoławcze.

W najbliższych kilkunastu miesiącach może zatem dojść do ogromnej kumulacji projektów - często bardzo złożonych, które przy wyzwaniach kadrowych i presji konkurencyjnej będą niezwykle trudne do realizacji i rozliczenia w wyznaczonym terminie.

Elastyczność, odporność i odwaga polskich przedsiębiorców

”

Ale jest jeszcze jedna sprawa... **Wiele osób – mówię o konsumentach, a przedsiębiorcy są ich częścią - po prostu przyjęło postawę konsumpcyjną, nie ma już ambicji zdobycia świata.** Taka postawa się już nie zmieni, bo Polacy zaczęli żyć w miarę normalnie - jak na Europę; ba!, często lepiej niż w wielu krajach zachodnich, bo u nas jest taniej i więcej przestrzeni. Korzystamy z tego, konsumujemy i to może być hamulcem szybszego inwestowania i rozwoju gospodarki.

Radosław Koelner
Rawlplug S.A., prezes

Informacje i zastrzeżenia

- Analityk(cy), który przygotował ten raport zaświadcza, że poglądy wyrażone w niniejszym raporcie odzwierciedlają jego/ ich osobiste poglądy na temat instrumentów finansowych i żadna część jego / ich wynagrodzenia nie jest i nie będzie bezpośrednio lub pośrednio powiązana zamieszczeniem poszczególnych rekomendacji (o ile występują) lub opinii w niniejszym raporcie.
- Analityk(cy) zapewnią (zapewniają), że raport został przygotowany z należytą starannością i rzetelnością w oparciu o ogólnodostępne fakty i informacje uznane przez Analityka za wiarygodne, rzetelne i obiektywne, jednak ING Bank Śląski S.A. ani Analityk nie gwarantują, że są one w pełni dokładne i kompletne.
- ING Bank Śląski S.A. ani Analityk nie ponoszą odpowiedzialności za decyzje inwestycyjne podjęte na podstawie rekomendacji, ani za działania i szkody poniesione w wyniku decyzji inwestycyjnych podjętych na podstawie rekomendacji i informacji w niej zawartych. Odpowiedzialność za decyzje inwestycyjne podjęte w oparciu o treść rekomendacji ponoszą wyłącznie inwestorzy.
- Przedstawione w raporcie prognozy oraz elementy ocen, jak również zalecenia i sugestie zachowań inwestycyjnych, oparte są wyłącznie o analizę przeprowadzoną przez Analityka, bez uzgodnień z innymi podmiotami i opierają się na szeregu założeń, które w przyszłości mogą okazać się nietrafne. ING Bank Śląski S.A. ani Analityk nie udzielają żadnego zapewnienia, że podane prognozy sprawdzą się.
- Rekomendacja wydawana przez ING Bank Śląski S.A. obowiązuje do momentu zrealizowania kursu docelowego, chyba, że zostanie wcześniej zaktualizowana. Aktualizacja jest uzależniona od sytuacji rynkowej oraz subiektywnej oceny Analityka.
- Wszelkie prognozy dotyczące poziomu kursów walutowych nie odnoszą się do instrumentów finansowych opartych o te kursy walutowe.
- Nadzór nad ING Bankiem Śląskim S.A. sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego.
- Inwestowanie w instrumenty finansowe, w tym w papiery wartościowe, wiąże się z szeregiem ryzyk związanych m.in. z sytuacją makroekonomiczną kraju i na rynkach giełdowych, zmianami przepisów prawa i innych regulacji dotyczących działalności podmiotów gospodarczych. Inwestorzy korzystający z rekomendacji nie mogą zrezygnować z przeprowadzenia niezależnej oceny i uwzględnienia innych okoliczności niż wskazywane przez Analityka czy przez ING Bank Śląski S.A.

UJAWNIEŃ

- Wynagrodzenie analityków nie jest bezpośrednio związane z poszczególnymi transakcjami na instrumentach finansowych realizowanymi przez ING Bank Śląski lub jakkolwiek inny podmiot z Grupy ING, chociaż pośrednio uzależnione jest od ogólnego wyniku finansowego ING Banku Śląskiego.
- Ceny instrumentów finansowych: Ceny są ustalane z poprzedniego dnia zamknięcia na rynku krajowym, chyba że zaznaczono inaczej.
- Zawieranie transakcji: ING Bank Śląski S.A. i każdy z jego pracowników, w tym Analitycy w zakresie dozwolonym przez obowiązujące przepisy, mogą zawierać transakcje na instrumentach finansowych, o których mowa w niniejszym raporcie.
- ING Bank Śląski S.A. jest aktywnym uczestnikiem rynku walutowego oraz instrumentów finansowych, w tym instrumentów pochodnych i skarbowych papierów wartościowych, które mogą być przedmiotem rekomendacji.
- ING Bank Śląski S.A. oświadcza, że jest animatorem rynku lub dostawcą płynności w odniesieniu do skarbowych papierów wartościowych wyemitowanych przez Ministerstwo Finansów (pełni funkcję Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych).
- Jednocześnie wprowadzone wewnętrzne rozwiązania organizacyjne (np. odseparowanie fizyczne osób sporządzających rekomendacje od jednostek zawierających transakcje) oraz obowiązujące bariery informacyjne mają na celu zapobieganie konfliktom interesów.
- Polityka przeciwdziałania konfliktom interesów: ING Bank Śląski S.A. zarządza konfliktami interesów mogącymi powstać w wyniku przygotowania i opublikowania rekomendacji w tym wprowadza odpowiednie rozwiązania organizacyjne, proceduralne i bariery informacyjne, które są monitorowane przez jednostkę Compliance.

Źródła danych: Macrobond, Bloomberg, Eurostat, GUS, NBP, ING, GfK Polonia, WNP.pl.